



ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ
НА МАКЕДОНИЈА



РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА

ПИРАТЕРИЈА И ФАЛСИФИКУВАЊЕ



Пиратските и фалсификуваните производи ги повредуваат правата на носителите на интелектуална сопственост (авторите, изведувачите, пронаоѓачите, дизајнерите, корисници на трговски марки, сертификатни марки и географски ознаки), нанесуваат штета на економијата на државата, како и на глобалната економија и се извор на зголемена опасност за крајните потрошувачи!

Пиратските и фалсификуваните производи понекогаш се поевтини, но тука најмногу се покажува на дело народната поговорка: „сиромавиот двојно плаќа“ затоа што фалсификуваната облека, патиките, парфемот, електричниот апарат, пиратското ЦД кои сте ги платиле евтино, најбрзо завршуваат во контејнер и треба да купите нови.

Кој е крајната жртва на фалсификувањето и пиратството?

Крајна жртва на фалсификувањето и пиратството, со кои се кршат правата на интелектуална сопственост, се самите потрошувачи! Зошто? Со купувањето на фалсификувани производи потрошувачите добиваат производи со лош или непроверен квалитет, со што се изложени на опасност по здравјето и сигурноста! Цените на фалсификуваните производи најчесто не одговараат на квалитетот на самите производи. Затоа што тие се формираат по пример на оригиналните производи кои се произведуваат во согласност со прописите за контролирани стандарди, квалитет и сигурност! За своите пари добиваме помалку од она што го плаќаме!

Кога ќе купите фалсификуван производ, немате можност за рекламација. Немате право на отштета во случај на неисправност на производот. Кога, пак, ќе купите пиратски софтвер, не го остварувате правото на придружните услуги како што е поддршката на корисниците!

Често, потрошувачите свесно купуваат фалсификувани и пиратски производи (на зелените пазари, ЦД изложени на автомобил пред драгстор или маркет) поаѓајќи од ниските

цени и не размислувајќи за придружните ризици од таквото купување. Но, најголемите жртви на фалсификуваните производи се потрошувачите кои купуваат фалсификувани производи во уверување дека купуваат оригинални производи!

За заштита од ова постојат тела за заштита на правата на интелектуална сопственост. Кај нас тоа се Координативното тело за заштита на правата на интелектуална сопственост, Царината, инспекторатите, особено Пазарниот и здруженијата за заштита на потрошувачите, полицијата, правосудните органи.

И раширеното пиратство - софтверско, музичко, филмско - ги изложува потрошувачите на високи ризици. Со денешниот развој на интернетот, софтверското пиратство може некому, кој не е запознаен со ризиците, да му се чини логично и привлечно – зошто да плаќам ако можам да го добијам бесплатно? Но, бесплатното не е најевтино и најповолно. Поединците кои се впуштаат во купување на пиратски производи во интернет мрежите на интернетските огласи или во пренос на пиратска содржина во т.н. *peer-to-peer* мрежи, се изложуваат на високи и скапи ризици: на кражба на идентитетот, ризици од шпионски софтвер, па и со можност зна добивање на казнена пријава.

Што е фалсификување, а што пиратство?

Фалсификувањето, во контекст на правото на интелектуална сопственост, се нарекува изработка на производи кои го имитираат оригиналниот производ, означен со трговска марка на начин да создаваат впечаток дека се работи за оригинален производ. Причината за фалсификувањето е на нелегален начин да се стекне корист од угледот и популарноста што кај потрошувачите ги ужива оригиналниот производ, трговската марка или носителот на трговската марка. Притоа, фалсификуваниот производ, по правило, е со послаб или непроверен квалитет во однос на изворниот

производ. Со лажното означување се нарушува угледот на носителот на трговската марка, како и на производителот, се нарушува пазарната конкуренција затоа што, за да се постигне популарност, неопходни се големи вложувања во истражување и развој и маркетинг, а тоа некој го искористува без да потроши пари!

Пиратството и фалсификувањето се сродни по тоа што во двата случаја се работи за неовластено користење на правата на интелектуална сопственост. Можат и да се преклопуваат! На пример, тоа е случај кога пиратскиот производ во потполност, според надворешниот дизајн, обвивката и трговската марка го имитира оригиналниот производ, заштитен со авторско и сродно право!

Пиратство, во контекст на правото на интелектуална сопственост, се нарекува секое неовластено користење на авторско дело или сродно право. Неовластеното искористување на авторските дела, музиката и аудиовизуелните дела (филмови, музички спотови, видео содржини и сл.) во јавност (на пример, во деловен простор, на концерт и сл.) заради стекнување материјална или друга корист без одобрување на авторот, односно здруженијата за колективно остварување на права, се нарекува сиво пиратство. Неовластеното умножување, копирање и ставање во промет и продажба на аудио и аудиовизуелни снимки, се нарекува црно пиратство. Неовластеното користење (давање на користење, симнување и дистрибуирање) на аудио и аудиовизуелни дела се нарекува интернетско пиратство, а истиот назив се користи и за пиратството на софтвер на интернет.

Додека пред десет години фалсификуваните и пиратските производи беа присутни во некои индустрии на луксузни и модерни производи, денес тие се присутни во голем број

индустрии, а особено кај:

- ❖ прехранбените производи;
- ❖ лековите и медицинските производи;
- ❖ машините и електричните апарати;
- ❖ електричните и електронските апарати;
- ❖ луксузните модни производи и модните додатоци;
- ❖ забавните содржини и софтверот;
- ❖ играчките.

Како да се разликуваат фалсификуваните и пиратските производи од оригиналните?

Еве некои од показателите кои овозможуваат разликување и распознавање на фалсификатите од оригиналите :

- ❖ цената може да е драстично поевтина;
- ❖ квалитетот на пакувањето не е на исто ниво,
- ❖ текстот содржи јазични грешки;
- ❖ често нема ознаки за распознавање и сигурност.

Меѓутоа, факт е дека сè почесто производителите на фалсификати произведуваат производи многу слични на оригиналите што можат да ги распознаат само експерти.

Фалсификуваните прехранбени производи, храна и пијалаци, покрај лековите, претставуваат најопасни фалсификати. Потрошувачите на ова треба да обрнат најмногу внимание! Овие производи најчесто се произведени од здравствено, санитарно и нутритивно неисправни сировини. Фалсификатите се насочени кон добивање производи со наизглед слични својства (форма, боја, мирис, вкус) на оригиналните производи, при што во производството се користат сировини кои се најевтини и кои на наједноста-

вен начин ќе ја постигнат целта. На фалисификаторите не им е битен квалитетот, дали производот е здравствено исправен или не, а особено дали е штетен по здравјето на лицата кои ќе го консумираат.

Потрошувачи, не купувајте лекови, медицински помагала и прехранбени производи надвор од вообичаените продажни места, на пример, на отворени простори или кај улични продавачи и импровизирани пазари и тезги што денес се тука, а утре веќе не, затоа што на тој начин е тешко да се надгледува потеклото и квалитетот на производите што се продаваат.

Апаратите кои се фалсификувани немаат гаранција и се ризични за ракување!

Особено се опасни фалсификуваните резервни делови за автомобилите, на пример, диск-плочи за сопирачки (гуртни). Со овие делови се тргува на сивите пазари! Ја намалуваат сигурноста на автомобилите – може да предизвикаат штета и да доведат до ризик по животот на луѓето –потрошувачите!

Фалсификуваните мобилни телефони, како и батериите за мобилните телефони, можат да доведат до експлозии при полнењето и до штета за потрошувачите и опасност по здравјето и животот.

Парфемите кои се фалсификуваат содржат штетни материји и тие можат да предизвикаат алергии.

Во индустријата на играчки се пропишани високи стандарди за квалитет и сигурност. Наспроти ова, фалсификатите

никој не ги контролира и тие ја загрозуваат сигурноста и здравјето на децата. Во производството на фалсификати се користат забранети сировини - азо-бои, флатати и други опасни хемикалии кои се штетни по здравјето на луѓето, а кои фалсификаторите ги користат поради пониските цени и широката достапност на пазарите каде што се произведуваат фалсификатите.

Фалсификатите на предметите за облекување и другите модни детали се предмети кои потрошувачите најчесто свесно ги купуваат иако знаат дека не се оригинални!

Што прави потрошувачот и за што треба да е свесен во ваква ситуација?

- ❖ Фалсификувањето придонесува за загуби во државата каде што се произведуваат фалсификатите.
- ❖ Фалсификувањето придонесува за загуби во државата каде што се продаваат фалсификатите.
- ❖ Фалсификувањето придонесува за вкупни загуби во државата, на пример, за зголемување на невработеноста.
- ❖ Со фалсификувањето се оштетуваат потрошувачите.
- ❖ Фалсификувањето предизвикува загуби во легалното стопанисување, односно на титуларите на правата на интелектуална сопственост.
- ❖ Со фалсификување и пиратерија се финансираат терористички организации.

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ НА МАКЕДОНИЈА

ул. Водњанска б.б.1000 Скопје, тел./ факс: 3179 - 592;
тел.3212-440

url: www.opm.org.mk; e-mail: opm@opm.org.mk

Организација на потрошувачите Битола

ул. Браќа Мингови бр.5,
7000 Битола
тел./факс: 047/228 246

Организација на потрошувачите Штип

ул. Васил Главинов бб,
2000 Штип
тел./факс: 032/529-745, моб.075 306 605

Организација на потрошувачите Охрид

ул. Ѓорче Петров' зграда Гранит, ламела 2 , локал 1
тел./факс: 046/523 348

Организација на потрошувачите Кочани

ул. Раде Кратовче бр.1,
2300 Кочани
тел./факс: 033/274 013 лок. 104

Организација на потрошувачите Тетово

ул. ЈНА, Општина Тетово,
1200 Тетово
тел./факс: 044/356 630